

ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΟΣ ΠΟΙΗΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝ

ΚΡΙΣΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΟΔΙΚΩΝ

Ἀπαγγελλθεῖσα ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Πανεπιστημίου ὑπὸ
τοῦ εἰσηγητοῦ αὐτῆς κ. Ἀγγ. Βλάχου

Τὸ ποιητικὸν θέρος τοῦ ἐφετεινοῦ Φιλαδελφείου ἀγῶνος, ὃν φιλοτίμως ἐξακολουθεῖ χορηγῶν εἰς τοὺς Ἑλληνας παρνασσεῖς ὁ υἱὸς τοῦ αἰδίου ἀγωνοθέτου, εἶνε πολὺ τοῦ περυσικοῦ ἀφθονώτερον, σχεδὸν ἴσον πρὸς τὴν πλουσίαν τοῦ πρώτου ἔτους συγκομιδῇ. Τεσσαράκοντα ὅλοι καὶ ὀκτὼ εἶνε οἱ τοῦ ἔτους τούτου μαχηταί, διπλάσιοι σχεδὸν τῶν πέρυσιν ἀγωνισθέντων εἴκοσι καὶ ἐννέα, παρ' ὀλίγον δὲ ἰσάριθμοι πρὸς τὴν πυκνὴν φάλαγγα τῶν πενήκοντα καὶ τεσσάρων ναρθηκοφόρων, οἵτινες ἀθροοὶ κατέκλυσαν τὸ στάδιον κατὰ τὴν ἐναρξιν τοῦ ἀγῶνος. Φέρουσι δὲ τὰ ποιήματα αὐτῶν τὰς ἐξῆς ἐπιγραφάς :

- 1 Ῥεμβασμός.
- 2 Ἡ Βάρβιτος τοῦ Ἀρίονος.
- 3 Ἡ Λάμια.
- 4 Εὐκλεὲς χορεία σοφῶν ἀνδρῶν.
- 5 Ζέφυρος.
- 6 Ἡ Ἑλλάς.
- 7 Θαρσεῖν χρή, τάχ' αὔριον ἔσσε' ἄμεινον.
- 8 Ἡ συντετριμμένη Καρδιά.
- 9 Ἀρμονίαί.
- 10 Ὀνειρα.
- 11 Ὁ Ἕλλην καὶ ἡ Φρόσω.
- 12 Φρύγανα.
- 13 Τὰ φίλτατα.
- 14 Αὔραι.
- 15 Στόνοι.
- 16 Παλμοί.
- 17 Συλλογή, φέρουσα ὡς ἐπιγραφὴν τὸ ἐξῆς δίστιχον :

«Εἶν' ἡ ποίησις οὐράνιον δῶρον, τῆς ψυχῆς μας τροφὴ εἰδική·
Εἶνε κῆπος τῆς Ἑδῆς μυροβόλος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὁ νοῦς ἐνοικεῖ».

- 18 Ὁπτασίαί.
- 19 Συλλογή, φέρουσα καὶ αὐτὴ ὡς ἐπιγραφὴν ἄλλο δίστιχον, τὸ ἐξῆς :

«Εἶχ' ὁ Ἑλικὸν τὸ πάλαι κόσμημά του τὸ Μουσεῖον
τοῦ Λουκά δὲ ἔχει ἤδη τὸ περίφημον Σεμνεῖον».

- 20 Οὐδὲν καλὸν ἄμοιρον κακοῦ.

- 21 Ἐκ τῆς ἀνεκδότου Συλλογῆς μου :
- «Μία σελὶς τοῦ Βίου μας».

- 22 Ἀτθίδες αὔραι.
- 23 Κλαυσίγελως.
- 24 Ἡ Γυνή.
- 25 Παρθένα λούλουδα.
- 26 Ἐξεγέρσεις παθῶν καὶ αἰσθημάτων.
- 27 Ἀκτίνες.
- 28 Ὁ Σωτὴρ τοῦ νῦν αἰῶνος.
- 29 Χρυσασπίδες.
- 30 Ποιητικὰ καὶ γλωσσικὰ ἁμαρτήματα.
- 31 Ὁ ἀγροτικὸς Ἔρως.
- 32 Φθόγγοι καὶ στόνοι.
- 33 Ἀγριολούλουδα.
- 34 Φουσκοθαλασσιαίς.
- 35 Δειλινά.
- 36 Ὁ Πειρατής, ἦτοι Μαρία καὶ Λάμπης.
- 37 Ὕμνος εἰς τὴν Ἐλευθερίαν.
- 38 Ἀνθύλλια.
- 39 Ἀνακρεόντεια.
- 40 Ὁ τάφος τῆς Καρδιάς μου.
- 41 Τραγούδια τῆς Φλογέρας μου.
- 42 Ζέφυρος.
- 43 Τὸ Μανδῆλι τῆς Νεράιδας.
- 44 Τραγούδια τοῦ Βουνοῦ.
- 45 Αἰσθήματα.
- 46 Ἡρῶα.
- 47 Ὁ Τραγουδιστὴς τοῦ Χωριοῦ.
- 48 Ἔρως καὶ Ψυχή.

Ἡ ποιητικὴ αὕτῃ πληθώρα, ἥτις καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο μόνον, ὅτι εἶνε πληθώρα, δὲν θὰ ἦτο εὐχάριστον φαίνόμενον, προκειμένου περὶ διανοητικῆς παραγωγῆς, δὲν εἶνε δυστυχῶς κατ' εὐθεῖαν ἀλλ' ἀντιστρόφως μᾶλλον ἀνάλογος πρὸς τὸ ποῖον τῶν ποιημάτων. Πλέον τοῦ ἡμίσεος, σχεδὸν τὰ τρία τέταρτα ἐξ αὐτῶν, εἰσὶν ἔργα ἄωρα καὶ ἀκατάσκευα, ἄσαρκα τὴν οὐσίαν καὶ ῥακώδη τὴν μορφήν, παιδαριώδη τὰ νοήματα καὶ γλωσσικῶς ἄμορφα καὶ ἀγράμματα, ἀπλῶς δ' εἰπεῖν

νοσηρὰ συμπτώματα τῆς ποιητικῆς ἐκείνης ὁδοντοφυΐας, ἥτις ἐπιπολάζει μὲν δυστυχῶς εἰς τὴν νεανικὴν ἡλικίαν, χρονίζει δὲ πολλάκις, ὥς μὴ ὄφειλε, παρ' ἡμῖν ἰδίως, καὶ κατ' αὐτὴν τὴν ὀριμωτέραν· τοῦτο δέ, διότι τρέφει μὲν αὐτὴν ἡ εὐεξήγητος ψυχόπαθεια, ἣν γεννᾷ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἡ λήθη τοῦ γινῶθαι σαυτὸν, ἐνθαρρύνει δὲ συνήθως ἡ πρόχειρος πάντοτε ἐπιδοκιμασία τῶν οἰκειῶν, ἡ ἄτοπος εὐμένεια τοῦ φιλελεήμονος κοινοῦ καὶ ἡ ἀνευδοίαστος αὐτάρκεια συναδέλφων, οἵτινες καὶ κριτικούς χειροτονοῦσιν ἑαυτοὺς, ὅπως ἀνταποδώσωσι δημοσίᾳ τὸν λίθον, δι' οὗ ἐθυμίαςαν αὐτοὺς τὴν προτεραιάν οἱ ἐπίσης ἀμφίβιοι αὐτῶν θαυμασταί.

Περὶ τῆς στιχουργικῆς ταύτης θεματογραφίας πολλάκις μέχρι τοῦδε, ἐπ' εὐκαιρίᾳ ἀγῶνων ὁμοίων πρὸς τὸν σήμερον κρινόμενον, ἐγένετο ὁ προσήκων αὐστηρὸς λόγος. Πολλάκις δὲ ἠκούσθη τῶν κριτῶν ἡ φωνή, παραινοῦσα μὲν καὶ ἀποτρέπουσα τοὺς ἀποτόλμως ὀρέγοντας τὴν χεῖρα πρὸς τὴν ποιητικὴν δάφνην, ἀπὸ ἀγαθῆς δὲ γνώμης συμβουλευούσα εἰς αὐτοὺς πλεονα φειδῶ τοῦ μάτην σπαταλωμένου χρόνου, καὶ σκοπιμωτέραν τροπὴν τῆς εὐγενοῦς πάντως φιλοδοξίας, ἥτις ὑποτίθεται νεομένη τὰς νεανικὰς αὐτῶν καρδίαις. Ἀλλ' εἰς ἔρημον δυστυχῶς ἀπήχησε πάντοτε ἡ νουθετοῦσα καὶ ἀποτρέπουσα φωνή, τὸ δὲ ῥέυμα, τὸ κατακλύζον τοὺς ἐκαστοτε ποιητικούς ἀγῶνας, δὲν παύει ἐκβράζον ναυάγια καὶ ναυαγούς εἰς τὴν ἄξενον ὄχθην τῆς ποιητικῆς μεγαλοφημίας.

Τοιαῦτα δὲ ποιητικὰ ναυάγια εἶνε καὶ ἐφέτος τὰ ἀπὸ τοῦ πρώτου μέχρι καὶ τοῦ 33 ἀριθμοῦ τοῦ προαπαγγελθέντος καταλόγου στιχουργήματα, περὶ ὧν οὐδεὶς οἰοσθήποτε, οὔτε εἰδικὸς οὔτε γενικὸς δύναται νὰ γείνη λόγος, διότι μάταιον νομίζουσιν οἱ κριταὶ νὰ ἐπαναλάβωσι καὶ πάλιν ὅσα τοσάκις περὶ ὁμοίων εἰς μάτην ἐλέχθησαν· ἀρχοῦνται δὲ μόνον ἐπιγράφοντες εἰς αὐτὰ ἐν συνόλῳ ὅ,τι εἰς τῶν κριτῶν, διατρέξας ἐν ἰδρωτί τοῦ προσώπου τοῦ τὴν αὐχμηρὰν ἐκείνην ἔρημον καὶ καταντήσας εἰς τὸ στιχουργικὸν γύμνασμα, τὸ φέρον ὡς γνώρισμά του τὸ σακεσθήριον ῥητόν: To be or not to be?, ἐπέγραψε προχείρως εἰς αὐτό, δίκην ἐπιτυμβίου: Not to be!

Τὰ ἀπὸ τοῦ 34ου ἀριθμοῦ μέχρι καὶ τοῦ 42ου ἐννέα ποιήματα ἢ συλλογαὶ ποιημάτων εἶνε μὲν κατὰ τι εὐπροσώπότερα τῶν ἀνωτέρω, ἐλέγχουσι δ' ἐνίοτε, σπανίως ὅμως, ποῦ μὲν ἀληθὲς ποιητικὸν αἰσθημα, ποῦ δὲ εὐτυχητὴν ἔμπνευσιν, οὐδὲ στεροῦνται ἐνιαχοῦ ἀκριβείας περὶ τὴν ἔκφρασιν ἢ καλαισθησίας τινὸς περὶ τὸν χειρισμὸν τοῦ στίχου. Ἀλλὰ τὰ εὐχάριστα ταῦτα φαινόμενα πνίγονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς θάλασσαν πεζολογίας καὶ κοινοτοπιῶν, οὐδὲ διαπνέει ἐν οἰονδήποτε ἐξ αὐτῶν ὁμοιον πάντοτε καὶ δια-

κὲς ποιητικὸν πνεῦμα ἢ αἰσθηματος ἀλήθεια, οὐδὲ περιβάλλει καὶ ἐξωτερικῶς μορφῆς ἐγκράτεια ἢ γλώσσης κάλλος.

Αἱ **Φουσκοθαλασσιαι** ἔπρεπε κατ' αὐστηρὸν λόγον μὴδὲ νὰ ληθῶσι καὶ ὑπ' ὄψιν, διότι, κατὰ παράθασιν ῥητοῦ ὅρου τοῦ ἐφετεινοῦ ἀγῶνος, οὔτε εἰς τὴν καθαρεύουσαν γλῶσσαν ἐγράφησαν, οὔτε εἰς τὴν ἀμιγῆ δημοτικὴν, ἀλλ' εἰς κρᾶμά τι περιέργον, μικτότερον καὶ ἀστειότερον καὶ αὐτῆς τῆς μιγᾶδος γλώσσης, συνονθύλευμα παντοειδῶν λέξεων καὶ τύπων, ὅτε μὲν δημοτικῶν, ὅτε δὲ διαλεκτικῶν, ἄλλοτε καθαρευόντων καὶ ἄλλοτε προχείρως σφυρηλατημένων, ἐξ ὧν εἰς μάτην, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, προσπαθεῖ ὁ ἀναγνώστης νὰ συναπαρτίσῃ καθαρὸν τι καὶ καταληπτόν νόημα. Ἔστωσαν δὲ μικρὸν τοῦτου δείγμα αἱ ἐπόμεναι πρῶται στροφαὶ τοῦ ποιήματος «Ἡ ὑπόσχεσις»:

Τοῦ φεγγαριοῦ ἢ ἀργυρόβαφαις ἀχτίδες
ἀνάμειξ' ἀπ' τὰ φύλλα γιάσουμιᾶς
ἐτρέλλοπαίξαν μὲ μισόπλεχταις πλεξίδες,
ὀλόξαντες ἴσ' ἄν φούντα καλαμιᾶς.
Ἐνῶ τ' ἀστέρι¹ μὲ στεροῦγι μυρωμένο
τῆς ἄκρας τῶν γυρνῶσες σὲ λαίμῳ
περιστεριοῦ, μὲ παραγούλι διπλωμένο,
ποῦ θάλεγες γαλάτου φουσκωμό.

Αἱ ἐπόμεναι στροφαὶ ὑπερβαίνουν τὴν πρῶτην. Μαρτυρεῖ ὅμως ἐνιαχοῦ ὁ ποιητὴς τῶν **Φουσκοθαλασσιῶν** ἀκαρφένος ποιητικὸν αἶσθημα, τὰ δὲ νοήματα τοῦ ἔχουσι καὶ βάρους ἐνίοτε καὶ ἀδρότητα· ἀλλ' οὐδέποτε σχεδὸν κατορθοῖ νὰ τὰ ἐκφράσῃ ἄρτια, διότι σπαράσσει αὐτὰ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἡ γλωσσικὴ του ἀκαταστασία.

Τῶν **Δειλινῶν** ὁ ποιητὴς δὲν φαίνεται ἐπίσης στερούμενος ποιητικῶν ταλάντων, μαρτυρεῖ δὲ πολλὰ καὶ αἰσθηματος τρυφερότητα καὶ φαντασίαν εὐπετῇ. Ἀλλὰ ζημιοῖ αὐτὸν ἡ ἔλλειψις καλαισθησίας περὶ τὴν ἔκφρασιν καὶ διαυγείας περὶ τὴν ἐρμηνείαν, ἰδίως δὲ καὶ πρὸ πάντων ἡ παντελής σύγχυσις τῆς γλώσσης, ἐν ἣ συμπίπτουσιν οὐ μόνον ἄγνοια γραμματικῆς καὶ πάντα τῆς μιγᾶδος τὰ νοσηρὰ φαινόμενα, ἀλλὰ καὶ σύμπαντα ὁμοῦ τὰ διαλεκτικὰ ἑλαττώματα τοῦ ἐπτανησιακοῦ ιδιώματος. Ἰδοῦ, ἐν παραδείγματι, τί γράφει ὁ ποιητὴς ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὁνειροφαντασία»:

Στὴ χαραυγὴ πρωτομαχίᾳς, ποῦ δίνει
τὰ πῶ γλυκὰ ὀνειράτα, μοῦ ἐφάνη
πῶς σὲ εἶδα· θάνατος ἄλλος νὰ γείνη
δὲν εἶνε πῶ γλυκός, ἢ νὰ ποθᾷ
πάνου κανεὶς σὲ τέτοια, τέτοια μία
θεοτικὰ ὀνειροφαντασία.

Σὲ πλουμιστὸ ἀνθότοπο τὴν εἶδα
ἀπάνου σ' ἄνθια ὀροσοπισμένα
πατοῦσε ἀλαφριά, ὡς ἄν ἀχτίδα
πότε ἐδῶ, πότε ἐκεῖ ἴς τὸ κάθε ἕνα,
ἀχτίδα, ἴς ἀντιφώτισμα καθρέφτη
ποῦ τρέμοντας ἀπάνου κάτου ἐφέτει.

1 Ὑποθέτομεν ὅτι κακῶς ἀνεγνώσθη ἡ λέξις ἀ σ τ ε ρ εῖς τὸ χειρόγραφον ἀντὶ ἀ γ ε ρ ι. Σ. τ. Ε.

Μία μελωδία γύρου της σκορπούσε,
ποῦ εὐθὺς μοῦ συνεπῆρε τὴν καρδιά μου·
κι' αὐτὴ ἀπ' τὰ στήθια μου πετούσε
νὰ πάη νὰ τὴν εὐρὴ ἐκεῖ χάμου·
βαρυλογᾷ· δὲν μπόρει νὰ τὴν φτάση
ποῦ φεύγει καὶ περνᾷ βουναὶ καὶ δάση.

κ.λ. κ.λ.

Ὁ Πειρατὴς ἦτοι Μαρία καὶ Λάμπης, ἐπι-
κολυρικὸν ποίημα, κατ' ὠχρὰν μίμησιν τῶν βυ-
ρωνεϊῶν Tales γεγραμμένον, εἶχεν ἀποσταλῆ καὶ
ἄλλοτε, ἐν ἔτει 1889, εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦτον.
Καὶ ὁ μὲν ποιητὴς αὐτοῦ, ὡς σημειοῖ ἐν προ-
λόγῳ ὁ ἀποστέλλων τὸ ποίημα, ἀπέθανε πρό-
τινος, ἀφοῦ ἐπεξεργάσθη ἐκ νέου τὸ τότε ἀτε-
λὲς ὑποβληθὲν ἔργον του, ὁ δὲ ὑποβῆλθεν αὐτὸ
σήμερον ἐλπίζει εἰς τὴν δάφνην, ἵνα οὕτω διευ-
κολυνθῇ ἡ ἐκδοσις τῶν ἀπάντων τοῦ ἀτυχοῦς
ποιητοῦ, ὅν, λέγει, οἱ πρὸ τριετίας κριταὶ ἐθεώ-
ρησαν Ἀιβασόφσκην τινὰ περὶ τὰς θαλασσο-
γραφίας. Δὲν δύνανται βεβαίως νὰ γνωρίζωσιν
οἱ σήμερον κριταὶ ὅποιον ἦτο τὸ πρὸ τριετίας
εἰς τοὺς συναδέλφους τῶν ὑποβληθέντων ποίημα,
οὐδὲ νομίζουσιν ἐπιτετραμμένον εἰς αὐτούς, νὰ
ἐξετάσωσιν ἂν τὸ σήμερον κρινόμενον ἀγώνισμα
δικαιοῖ τὴν κρίσιν τῶν τότε ἀγωνοδικῶν. Καθῆ-
κον ὅμως ἔχουσι νὰ σημειώσωσιν, ὡς χαρακτη-
ριστικὸν τῆς φιλικῆς εἰσηγήσεως, ἥτις συνοδεύει
τὸ ποίημα, ὅτι οὐδεὶς οὐδαμοῦ τῆς κρίσεως ἐκεί-
νης γίνεται λόγος περὶ ὁμοιότητος τοῦ ποιητοῦ
πρὸς τὸν διάσημον ῥώσσον θαλασσογράφον, ἀπο-
ροῦσι δ' ἀληθῶς πόθεν ὁ ὑποβῶν τὸ ποίημα
εἰς τὸν ἐφετεινὸν ἀγῶνα ἠρύσθη τὸν ἄκριτον τοῦ-
τον ἔπαινον. Ὁ «Πειρατὴς» εἶνε κυρίως εἰπεῖν
σειρὰ ῥωμαντικῶν περιπετειῶν, οὐδένα σχεδὸν
ἔχουσιν ἑλληνικὸν χαρακτῆρα, ἐξευρημένων δὲ
προδῆλως κατὰ τὰ πρότυπα τῆς ἐν ἀρχῇ τοῦ
αἰῶνος ἀκμασάσης διηγηματικῆς ποιήσεως, καὶ
περιστρεφόμενων εἰς ἀπαγωγάς, πειρατικὰς ἐφο-
δους, ναυάγια, ἐγκλεισμούς εἰς χαρέμια, κατα-
φυγὰς εἰς μοναστήρια, καὶ πᾶσαν τὴν ἄλλην
τερατολόγον σκευὴν τῆς βυρωνεϊοῦ σχολῆς, χωρὶς
ἐννοεῖται νὰ σώζῃ τὸν βαρὺν τοῦτον ὄγκον τῶν
ἀπιθανοτήτων, ἡ τέχνη τῆς διαλεκτικῆς ἢ τὸ
κάλλος τῆς γλώσσης καὶ στιχουργίας. Ἐχει μὲν
ἀληθῶς ὁ ποιητὴς τοῦ «Πειρατοῦ» εὐχερῆ τὴν στι-
χοποιίαν· ἀλλ' ἡ εὐχέρεια τοῦ αὐτοῦ, ἥτις καὶ
καθιστᾷ πολλὰκις χαλαράν καὶ ἀμετροεπεὴ τὴν
διήγησιν, μικρὰν ἔχει τὴν ἀξίαν, διότι λίαν ἐλα-
φρὸν ἔχει τὸν ζυγόν, ὅποιος ἀναντιρρήτως εἶνε ὁ
τῶν κανόνων τῆς ἰταλιζούσης ἐπτανησιακῆς στι-
χουργίας.

Ὁ Ὕμνος εἰς τὴν Ἐλευθερίαν εἶνε κολοσ-
σιαῖον ποίημα ἐκ δισχιλίων περίπου στίχων, οὓς
διήρσεσεν εἰς δύο τεύχη ὁ ποιητὴς, ὅπως κατα-
στήσῃ τὸ ἔργον του δεκτὸν εἰς τὸν ἀγῶνα. Τὸ
τέχνασμα τοῦτο ἐπέτρεψαν ἀληθῶς πέρυσιν οἱ
κριταί, δὲν δυσκολεύονται δὲ νὰ ἐπιτρέψωσι καὶ

ἐφέτος, διὰ τὸν ἀπλοῦν λόγον, ὅτι ἐκ τῆς ἐπιει-
κείας τῶν ταύτης οὐδεὶς ἐπέρχεται κίνδυνος εἰς
τοὺς λοιποὺς διαγωνιζομένους. Ἐν προλόγῳ γε-
γραμμένῳ εἰς καθαρῶς οὐσαν μὲν ἀλλ' οὐχὶ καὶ
ορθοεπεὴ γλώσσῃ, ὁ ποιητὴς καθιστᾷ γνωστὸν,
ὅτι εἶνε μαθητὴς τοῦ Σολωμοῦ, ὅτι τὸ ποίημα
τοῦ ὁρεῖται εἰς προτροπὴν τινὰ τοῦ Ζαμπελίου,
ἀπευθυνθεῖσαν πρὸ πενηντηκονταετίας εἰς νέηλυν
τότε ποιητὴν—ὁ γράφων δὲν λέγει τίνα—, καὶ
ὅτι σκοπὸς αὐτοῦ εἶνε νὰ ψάλλῃ ἐν τῷ προσώπῳ
τῆς Ἐλευθερίας δολόκληρον τὸν ἐνδοξον ἀγῶνα
τοῦ 1821. Καὶ τοῦτο ἀληθῶς προσπαθεῖ, ὑπο-
λαμβάνων προδῆλως, ὅτι ὕμνος τοῦ ἀγῶνος εἶνε
ἡ στιχηρὰ ἐπιθεώρησις τῶν πλείστων αὐτοῦ περι-
πετειῶν καὶ δι' ἀσυναρτήτων στροφῶν πομπῶ-
δης μνημόνευσις ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς μάχης,
τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ προσώπου. Ἄν ὁ ποιητὴς
ὑπῆρξε μαθητὴς, ὡς λέγει, τοῦ Σολωμοῦ, δὲν
δυνάμεθα φυσικῶς τῷ λόγῳ νὰ γνωρίζωμεν ὅτι
ὁμως εἶνε ὡχρὸς αὐτοῦ μιμητὴς καὶ ἀντιγρα-
φεὺς ἐνίοτε, καταδεικνύει οὐ μόνον ἡ ἐξωτερικὴ
μορφή τοῦ ὕμνου του καὶ ἡ γλώσσα αὐτοῦ καὶ
στιχουργία, ἀλλ' ἀπτότερον ἐτι καὶ στροφαὶ τινες
τοῦ ποιήματός του, οἷα π. χ. ἡ εὐθὺς ἐν ἀρχῇ :

ἀπὸ μέσ' ἀνδρειωμένη
ἀπὸ κόκαλα πηδᾷ,
καὶ τὰ πρῶτ' ἀρματομένη
τρόπαιά σου χαίρεται.

Ἀπλῶς δ' εἰπεῖν ὁ Ὕμνος εἰς τὴν Ἐλευθε-
ρίαν εἶνε ἀπέραντος πεζολογία, περυστημένη εἰς
ὄγκον ποιητικοφανῆ διὰ λέξεων ἡχηρῶν καὶ
βροντωδῶν ἐπιθέτων, μόνον δὲ σχετικὸν προτέ-
ρημα ἔχουσα στιχουργίαν ἀβίαστον καὶ βέουσαν,
ἐξ ἧς καὶ συμπεραίνουσιν οἱ κριταί, ὅτι ὁ με-
τριόφρων ἐν τῷ προλόγῳ ὑπαινιγμὸς τοῦ ποιητοῦ
περὶ τῆς ἀνεπαρκείας τῆς ἡλικίας αὐτοῦ πρὸς τὸ
μέγα ἐγχείρημα, εἰς ὑπέρωρον μᾶλλον ἢ ἄωρον
ἡλικίαν ἀναφέρεται.

Τὰ Ἀνθυλλία, κακόγραφος, δυσανάγνωστος
καὶ πλήρης θεσμάτων συλλογή, εἶνε γεγραμμένα
εἰς καθαρῶς οὐσαν γλώσσῃ, ἐλέγχουσι δὲ στι-
χουργικὴν εὐχέρειαν, οὐδὲ στεροῦνται που καὶ
τῶν εὐτυχῶν καὶ καλῶς ἐκπεφρασμένων νοημά-
των. Ἀλλ' ἀρθρονοῦσι δυστυχῶς τοσαύτης πεζο-
λογίας καὶ ἀκυρολεξίας, ὥστε φαίνονται πολλα-
χοῦ δημοσιογραφικὰ μᾶλλον γυμνάσματα στιχη-
ρὰν περιβεβλημένα μορφήν, ἢ ἐμπνεύσεις ποιη-
τικαί. Ἐστὼ δὲ τούτου μικρὰ ἀποδείξεις ἡ ἀρχὴ
τοῦ ποιήματος «Ὁ Κούρτιος», τοῦ καὶ μεγα-
λειτέρου καὶ σπουδαιότερου τῆς συλλογῆς ταύτης :

Εἶνε ἀτυχῆς ἡ Πρώμη! Ὁ λιμὸς παρῆλθε μόλις
Καὶ ἐπὶ τῶν ὑπὸ Βρέννου ἀφθέντων ἐρεπίων
Μόλις ἀνοικοδομήθη καὶ ἀποκατέστ' ἡ πόλις,
Κ' ἐνῶ ἐτι σπαίρει μέσῳ τῶν παθῶν τῶν ἐμφυλίων,
Δι' ὅν ὅλη ἡ λαμπρά τῆς ἱστορίας ἀμαυροῦται,
Νέα συμφορὰ μεγάλη κρεμασμένη σημειοῦται.

Εἰς τῆς ἀγορᾶς τὸ μέσον καὶ ἐφ' ὅλης τῆς πλατείας
Χάσμα μέγα αἰφνιδίως, χάσμα βάθους ἀμετρήτου,

Χάσμ' ἀπλήρωτον ἡνοίχθη ἄνευ προφανοῦς αἰτίας.
 "Ε! τί εἶνε ἡ σημεῖον τῆς ὀργῆς τοῦ εὐοργήτου,
 Τοῦ κακοῦ θεοῦ τῆς Ῥώμης, ὅστις ὥραν δὲν ἀφίνει
 Τὴν δεδοξασμένην χάριν ἐν ἀνέσει, ἐν γαλήνῃ;

Τὰ Ἀνακρεόντεια, ὧν φαίνεται ὁ ποιητὴς ἄγνων τὴν ὀρθογραφίαν, διότι καὶ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ καὶ ἐν τῷ προλόγῳ τῶν ποιημάτων του γράφει αὐτὰ Ἀνακρεόντεια, εἶνε ὡχρὰ μίμησις τῶν καὶ ἄλλως οὐχὶ ἀξιολογῶν στιχουργημάτων τοῦ Ἀθανασίου Χριστοπούλου, οὐ μόνον κατὰ τὴν γλῶσσαν, τὰ μέτρα καὶ τὴν στιχουργίαν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ ψευδὲς τῆς ἐμπνεύσεως καὶ τὸ περιτέχνως ἐζητημένον τῶν νοημάτων καὶ τὴν γλυκερὰν ὑδαρότητα τῆς μυθολογικῆς ἐρωτολογίας. Ἀν' ἡ Ἀνακρεόντειος ποίησις, ἀπὸ μιμήσεως εἰς μίμησιν ἐκπίπτουσα, κατήντησεν ἀπὸ τοῦ Τιβούλλου εἰς τὸν Dorat καὶ τὸν Gresset καὶ τὸν ἡμέτερον Χριστόπουλον, ἕκαστος τῶν μιμητῶν εἶχε κἂν ἴσως δικαιολογίαν τοῦ τὴν κοινωνίαν ἐν ἣ ἔζη καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς του. Ἀλλ' οὐδεμίαν βεβαίως τοιαύτην δικαιολογίαν ἔχει ὁ ποιητὴς τῶν Ἀνακρεοντείων, δορυφορῶν ἐν ἔτει 1892 τὸν ὡχρὸν ἀστέρα τοῦ Χριστοπούλου, καὶ σπαταλῶν τὴν στιχουργικὴν ικανότητα, ἥς προδῆλως δὲν στερεῖται, εἰς ἐκφρασιν ἀνοσιῶν ἐρωτολογημάτων, οἷα ἐν παραδείγματι τὰ ἐπόμενα :

Ἐκεῖ ποῦ μὲ τὸν Ἄρη
 ἐχθὲς ἐτραγουδοῦσα,
 ἐπρόβαλε μὲ χάρι
 γλυκεῖά, ξανθομαλλοῦσα,
 τοῦ κάλλους ἡ θεά.

Κι' ἀπὸ τὰ χέρια πιάνει
 τὸν Ἄρη θυμωμένη
 καὶ μ' ἕνα τῆς στεφάνι
 πισθάγκωνα τὸν δένει
 'ς τοῦ κήπου τὴν στοά.

Κ' εὐθὺς μὲ μιά ματιά τῆς
 πλησίον τῆς μὲ φέρει,
 καὶ μ' ἕνα φίλημά τῆς
 καὶ χάιδι μὲ τὸ χέρι
 μοῦ λέγει ἀπαθὲς :

— Ἰδὲ τὴν δύναμί μου,
 καὶ ψάλλε, φίλε, πλέον
 ἐμὲ καὶ τὸ παιδί μου,
 ἂν θὲς ὡς Ἀνακρέων
 καὶ σὺ νὰ δοξασθῇς.

[Ἐπεται συνέχεια]

ἈΘΗΝΑΪΚΗ ΗΧΩ

Ἡ λήξασα ἐβδομάς ἦτο ἐκτάκτως καλλιτεχνική. Τὴν Τρίτην εἶχμεν τὸ Ἀθερώφειον μουσικὸν διαγώνισμα ἐν τῷ Νέῳ Δημοτικῷ Θεάτρῳ. Τὸ Σάββατον τὴν μουσικὴν καὶ φιλολογικὴν ἐσπερίδα τῆς Φιλαρμονικῆς καὶ τὴν Κυριακὴν τὴν κρίσιν τοῦ Φιλαδελφείου Ἀγῶνος. Οἱ φιλόμουσοι καὶ οἱ φιλόλογοι ἐσπευσαν νὰ πληρῶσωσι τὰς αἰθούσας τῶν ἐκτάκτων αὐτῶν ἀκροαμάτων καὶ οἱ καλλιτέχναι,

μουσικοὶ ἢ ποιηταί, ἐγένοντο τὸ θέμα ποικίλων καὶ ζωηρῶν συζητήσεων, ἐσχολιάσθησαν δὲ παντοιοτρόπως αἱ ἐπ' αὐτῶν ἐξενεχθεῖσαι ἐπίσημοι κρίσεις. Ὡς πρὸς τὸ τελευταῖον, μόνον ἡ ὠραία πράγματι ἐσπερίς τῆς Φιλαρμονικῆς ἦτο ἄνευ ἀγωνοδίκου ἐπιτροπείας, τὸ δὲ κοινὸν ἔμεινεν οὕτως ἐλεύθερον καὶ παντὸς κύρους ἀνεπηρέαστον νὰ κρίνῃ καὶ περὶ τῆς μουσικῆς δεξιότητος τῆς κυρίας Σκόκου καὶ τῆς δεσποινίδος Δέφνερ καὶ περὶ τῆς ἐπιμελοῦς ἐκγυμνάσεως τοῦ ὠδικοῦ θιάσου καὶ περὶ τῆς ἐνθουσιῶδους ἀπαγγελίας τοῦ κ. Στρατήγη. Ἀλλ' ἐπέφρωτο νὰ δξυνθῶσιν αἱ περὶ τῆς ποιητικῆς του ἰδιοφυίας κρίσεις καὶ νὰ τὸν προσέξῃ πολὺ περισσότερον ὁ κόσμος, ὁ καταχειροκροτήσας τὰ Ἀἰγυπτιακά του κατὰ τὴν προηγουμένην ἐσπερίδα, ἀφ' οὗ αὐτὸς πάλιν ὁ ποιητὴς ἐγένετο ὁ ἥρωας τῆς ἐπομένης ἡμέρας, τυχὼν ἀπροσδοκῆτως τοῦ χιλιοδράχμου γέρατος καὶ τῆς δάφνης τοῦ Φιλαδελφείου. Οὕτως ἡ πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀδέρφω ἐσπερίς τῆς Φιλαρμονικῆς ἐσχετίσθη κάπως μὲ τὰ σχόλια ἐπὶ τῶν ἐπισήμων αποφάσεων καὶ μὲ τὰς συζητήσεις ἐπὶ τοῦ ἂν καλῶς ἐβραβεύθησαν ὁ Ἐρως καὶ ἡ Ψυχὴ καὶ ὁ μουσικὸς θιάσος τῆς Φιλαρμονικῆς Ἀθηνῶν, ἡ ἐὰν ἠδικήθησαν ὁ κ. Κρυστάλλης καὶ ἡ φιλαρμονικὴ τῆς Ζακύνθου.

Καὶ τί χάος καὶ τί κυκεὼν εἰς τὰς καλλιτεχνικάς ταύτας μικροερίδας! Ὅποια διαφορὰ γνωμῶν καὶ ὅποσον ποικίλοι τρόποι εἰς τὰς σκέψεις καὶ εἰς τὰς ἐκφράσεις! Τὸ συμφέρον, αἱ συμπάθειαι καὶ αἱ ἀντιπάθειαι, ἡ ἀνατροπὴ, ἡ ἀντίληψις, ὅλα διαιροῦσι τὸ κοινὸν αὐτῶν φιλομουσῶν καὶ περιέργων καὶ γεννῶσι τὴν διχογνωμίαν μὲ τὰς πλέον παραδόξους καὶ πρωτοτύπους δικαιολογίας. Τὸ φαινόμενον δὲν εἶνε σπάνιον. Εἰς τὸν τόπον μας μάλιστα, ὅπου ἕκαστος ἔχει καὶ τὴν γνώμην του, ἀπὸ τῶν οἰκονομολογικῶν μέχρι τῶν ἀστρονομικῶν ζητημάτων, εἶνε πολὺ φυσικὸς ὁ κυκεὼν εἰς τὰ καλλιτεχνικά ζητήματα, τὰ μόνον ἴσως εἰς τὰ ὅποια χωροῦσι δύο γνώμαι, ἀφ' οὗ στηρίζονται κυρίως ἐπὶ τῆς αἰσθητικότητος, ἡ ὅποια εἶνε διάφορος εἰς τοὺς διαφόρους ἀνθρώπους. Ὁ θέλων νὰ διατηρῇ κάποιαν βαρύτητα καὶ σταθερότητα δὲν πρέπει νὰ γίνεταί ἔρμαιον τῆς ζωῆς καὶ ὀρμητικῆς ταύτης κινήσεως τῶν γλωσσῶν καὶ τῶν ἰδεῶν. Πρέπει νὰκούῃ μειδιῶν ἀπαθῶς καὶ νὰ προσπαθῇ νὰ διατηρῇ ἀβλαβὴ τὴν ἀτομικὴν του γνώμην, ἐπιμένων μὲν ἐνδομύχως, ἀλλὰ χωρὶς οὕτε νὰ διαμαρτύρεται ἐπαναστατικῶς κατὰ τῶν ἄλλων, οὔτε νὰ ζητῇ νὰ τὴν ἐπιβάλλῃ δι' ὅλων τῶν ἐπιχειρημάτων, τὰ ὅποια μᾶλλον ἢ ρητορικῇ του ἢ τὸ δίκαιόν του τῷ ὑπαγορεύει. Τὴν γνώμην ταύτην, τὴν ὅποιαν ἐξ ὅσων εἶδα συμμερίζονται ὅλοι οἱ ἀληθῶς μετρίφρονες καὶ σοφοί, μοὶ ἐνεθύμισαν καὶ μ' ἔκαμαν νὰ παραδεχθῶ—χωρὶς οὕτε τὸ ἐν νὰ καυχῶμαι ὅτι εἶμαι οὕτε τὸ ἄλλο,—ὅλοι αἱ θερμαὶ καὶ μεγαλόφρονες συζητήσεις τὰς ὁποίας ἠναγκάσθη νὰ ὑποστῶ τελευταίως ἐπὶ τῶν καλλιτεχνικῶν γεγονότων τῆς ἐβδομάδος καὶ ἰδίως τοῦ Φιλαδελφείου, συζητήσεις ἄσκοποι καὶ ἄγονοι, ἐλέγχουσαι μᾶλλον πάθος καὶ κακίαν ἢ πεποιθήσεις καὶ εἰλικρίνειας.

★